

ביאורים

כפי שראינו אתמול, רבי יוסף אלבו מבאר שאי אפשר להגדיר את האהבה של ה' לישראל אלא כאהבה יחסית. אהבה יחסית היא האהבה הקיימת בין מנהיג למונהגיו, ובין כל זוג שיש ביניהם יחסי נותן ומקבל הדדיים. שלשה סוגים של אהבה יחסית מצאנו - בין המלך לעמו, בין האב לבנו ובין איש לאשתו.

בפסוקי התנ"ך אנו רואים שה' נקרא אב, מלך ובעל. כפי שראינו אתמול, כינויים אלו אינם באים לבטא את סוג האהבה הטבעית, אלא דווקא את האהבה היחסית שיש בין ה' לישראל. הגדרת היחס והאהבה של ה' לעם ישראל כחיס של מלך ואב מלמדת אותנו על היחס הדו כיווני שקיים: בדומה למלך ולאב שעוסקים בדאגה ובהשלמה של צרכי הנתין והבן, גם ה' עוסק בהשלמת הצרכים שלנו. ומצד שני, גם אנחנו נתבעים לנהוג בו כבוד, ולכבד את שמו.

התביעה המופנית כלפינו כנתינים ובנים של ה', היא המביאה לכך שהיחס המיוחד הקיים לעם ישראל יוכל להופיע בעולם, ועם ישראל יזכה שהשפע האלוהי יתגלה כלפיו. כאשר אנחנו מתנהגים כבניו של ה', אנחנו זוכים גם להיראות כבניו של מלך מלכי המלכים, ולזכות בכל השפע האלוהי.

מערכת יחסים נוספת שבה מכנים הנביאים את הקשר שבין ה' לעם ישראל, היא מערכת היחסים שבין בעל לאישה. לבד מהמחויבות של הבעל לאשתו, הדומה למה שראינו בביטויים הקודמים, מתחדש בביטוי זה יסוד נוסף - התביעה כלפינו לאהוב את ה' בלבד ולא זולתו, לכבדו ולירא מפניו, כמו שהאישה מחויבת לבעלה בלבד ולא לזולתו.

הרחבות

• אהבת איש ואישה בין הקב"ה לעם ישראל

וכן ידמה הכתוב אהבת הש"י לישראל אל האהבה היחסית אשר בין הבעל לאשה. כותב רבי יהודה אבן שועיב: "דימה אהבת השם לישראל כחשק החתן לכלה, ואילו היה יודע משל אחר יותר נחמד היה מדמהו בו, אבל לא מצא אהבה רבה וחשק גדול כחשק חתן וכלה. וכן הקדוש ברוך הוא גילה אהבתו וחיבתו לישראל מה שלא עשה לשום אומה ולשון" [דרשות על התורה, מדרש שיר השירים].

מה הייחודיות של אהבת איש ואישה? כותב רבי לייב מינצברג: "ה'דוד' (האיש) אינו צריך לצוות, כי הרעייה לומדת להבין את נטיית לבו ומעצמה עושה את רצונו... אף פעם לא מצינו תביעה בתורת 'דוד' הדורש שמצד היותנו רעיה עלינו לעשות רצונו, כי עצם הדרישה אין לה מקום ביחס של דוד ורעייה, כלומר, אם יש צורך לתבוע אין זה מצב של דוד ורעייה... ובחינת יחס זה של בחינת 'רעייה', התבלט ביותר בתקופה שעם ישראל התחיל לעסוק בתורה שבעל פה, שמשמעות הדבר היא שאין עושים רק את מה שחייב אותנו נותן התורה במפורש, אלא מתבוננים בעומק דבריו לדעת ולהשכיל מה הוא רצונו יתברך, בכדי להתנהג כן... וכנגד זאת גם היחס בין הקב"ה לכנסת ישראל, כאשר מתנוצץ בחינת יחס זה של רעייה אין כנסת ישראל צריכה לבקש את צרכיה אלא הקב"ה ממלא את כל מאוויה (רצונותיה) כדוד היודע בעצמו למלא משאלותיה של הרעייה" [בן מלך, חכמה ומוסר, עמ' כג-כד].

ועל-כן נמצא הכתוב יתאר הש"י במלך ואב ובעל. במלך - "כי מלך כל-הארץ אלהים" [תהלים מז, ח]; "כה-אמר יי מלך-ישראל וגאלו" [ישעיהו מד, ו]; "יי מלכנו הוא יושיענו" [שם לג, כב]. באב - "כי-אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו" [שם סג, טז]; "הלוא-הוא אביך קנך" [דברים לב, ו]. וכן רבים. וזה, כי כמו שהמלך והאב משלימים צרכי העם והבן, ולא יבקש מהם אלא שיכבדו אותם, כמו שאמרנו - כן הש"י משלים צרכי האנשים, ולא יבקש מהם רק לתת כבוד לשמו, כמו שאמר הכתוב [ישעיהו מג, ז]: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו".

ועל-כן נמצא הש"י מאשים את ישראל על שלא היו נוהגים בו כבוד כדרך הבן עם האב, ומורא כדרך העבד עם אדוניו - אמר [מלאכי א, ו]: "בן יכבד אב ועבד אדניו; ואם-אב אני, איך כבודי? ואם אדונים אני, איך מוראי?". ואף-על-פי שהוא, יתברך, אינו צריך שיכבדוהו זולתו, כי הוא מולך על כל הקבדו, כמו שבארנו בפרק ארבעה-עשר משני - מכל-מקום, היה מאשים את ישראל על שלא היו נוהגים [בו כבוד] פראוי, כדאי שיהיו מוכנים אל שיחול או ידבק בהם השפע האלהי והשגחתו לשמך ממקרי המערכת, אשר לא יחול אלא על המכין עצמו לך; וזה, בשיכבד את הש"י כבן לאב ויירא מלפניו כעבד מלפני אדוניו. וכן אמר הנביא: "אם-לא תשמעו ואם-לא תשימו על-לב לתת כבוד לשמי וגו' וארותי את-ברכותיכם" וגו' [שם ב, ב]; "תנו לי אלהיכם כבוד" וגו' [ירמיהו יג, טז].

וכן ידמה הכתוב אהבת הש"י לישראל אל האהבה היחסית אשר בין הבעל לאשה - אמר: "כי בעליך עשיך" [ישעיהו נד, ה]; "וארשתיה לי באמונה" [הושע ב, כב]; "תקראי איש" [שם, יח]; "ריבו באמכם ריבו, כי-היא לא אשתי ואנכי לא אישה" וגו' [שם, ד] - כלומר, לפי שלא היתה נוהגת כאשר ראוי שתתנהג האשה עם בעלה. וזה להורות כי כמו שהבעל יחייב להשלים כל צרכי האשה אשר לקח ויחד אותה לו מזולתה מן הנשים, כן ראוי להשלים הש"י כל צרכי ישראל, שהם העם אשר בחר לנחלה לו מכל העמים אשר על פני האדמה. ועל-כן ראוי לישראל לאהב ולכבד אותו וליראה מפניו ולשמור מצוותיו וחקיו ושלא לאהב זולתו, כאשר תחייב האשה לכבד את בעלה ולאהב אותו וליראה מפניו ושלא לאהב זולתו.

